

חלק שני: החלום

השם שנשכח, ארבעת השמות הראשונים נשתלשלו מן ההברה הראשונה, בשם האחרון הובאה רציפות ההברות וההברה האחרונה כולה. אנב כך יכולתי לגלות בנקל, מה נטל ממני לשעה את השם. מזנאקו היא השם האיטלקי של מינגן, ועיר זו השפיעה עלי השפעה מעכבת.

דוגמה זו ודאי שהיא נאה, אבל היא פשוטה יותר מדי. במקרים אחרים יהא צריך לצרף לשמות התחליף הראשונים שורה ארוכה למדי של אסור ציאויות, ואז תהא התקבלה למחקר החלום ברורה יותר. היו לי גם נסיונות ממיין זה. פעם הומיין אותי אדם זר לשתות אתו יין איטלקי; והנה נתברר בבית המרוח, שהוא שכח את שם היין שרצה להומיין, משום שהיה זכור לו לטוב, מתוך שפע מחשבות התחליף השונות זו מזו, שעלו בזכרונו במקום השם שנשכח, ניתן לי להסיק, שהתחשבותו באיזו קדוויג השכיחה ממני את שמו של היין; ובאמת אישר לי אחר-כך לא רק שטעם מיין זה בפעם הראשונה בחברתה של אשה בשם קדוויג, אלא עליידי גילוי זה חזר ומצא את שמו של היין. באותו פרק-זמן היה נשוי נישואין מאושרים, ואותה קדוויג היתה נחלת העבר, שלא נזכר בו ברצון.

מה שאפשר לנו בשכחת שמות, צריך שיהיה אפשר לנו גם כפתירת החלום — להניע מן התחליף בעזרת אסוציאציות מתחררות זו בזו אל עצם הדבר הנגזר, שאנו מבקשים. עליידי הדוגמה של שכחת השמות מותר לנו להגות, כי האסוציאציות הנכרכות בעקבות יסודות החלום נקבעות מראש הן עליידי יסודות החלום אלו, הן עליידי עצם הדבר הלא-מודע שמאחוריו. נראה לי, שכזה עשינו משהו להצדקת הטכניקה שלנו.

הרצאה שביעית

התוכן הגלוי של החלום והמחשבות החבויות שבו

נבירתי ורבותי! אתם רואים, כי לא בכדי למדנו את ענין מעשי-הכשל. בזכות מאמצים אלה קנינו לנו — עליידי יסודות הנחות הידועות לכם — שני דברים: תפיסה של יסודות החלום וטכניקה של פתירת החלום. התפיסה של יסודות החלום אומרת: יסודות אלו אינם ענין שבמהות; הם תחליף לדבר-מה אחר, שאינו ידוע לחולם, בדומה למגמה של מעשה-הכשל, תחליף לדבר-מה שהידיעה עליו קיימת בחלום, אלא שהדרך אליה חסומה לפניו. אנו מקוים, שיעלה בידנו ליתן תפיסה זו ענין לחלום כולו, המורכב מיסוד

הרצאה ז': התוכן הגלוי של החלום והמחשבות החבויות שבו
דוח כאלה. הטכניקה שלנו מהי? עליידי אסוציאציה חפשית, הבאה בעקבות יסודות אלה, לעורר יצירי-תחליף אחרים, שמתוכם אנו יכולים לנחש את התוכן הנסתר.

ועתה אני מציע לכם להכניס במינחה שלנו שינוי, שיקל כושר-התנועה שלנו. במקום לומר: נסתר, חסום, לא-מהותי — נאמר (ובכך נדקדק בתי-אורנו): חסום לפני תודעתו של החולם, או לא-מודע. בכך אין אנו מתכווים נים אלא למה שעלול להזכיר לכם את הויקה למלה שנשכחה או למגמה המפריעה של מעשה-הכשל, היינו: מה שכרגע אינו מודע, מובן שכנגד זה אנו רשאים לכתוב את יסודות החלום עצמם ואת מוצגי-התחליף שנת-עוררו מכוח האסוציאציה, בשם — מודעים. במתן כינוי זה עדיין לא קשור שום מבנה עיוני, אין שום פסול בשימוש במונח "לא-מודע" כבתיאור גאות ומוכן בקלות.

ניתן את תפיסתנו בדבר היסוד הבודד ענין לחלום השלם ונמצא שהחלום כחטיבה שלמה הוא התחליף המסולף לדבר-מה אחר, לא-מודע, ושתפקידו של פתרון החלום הוא לגלות תוכן לא-מודע זה, אך מכאן עולים לנו מיד שלושה כללים חשובים, שראוי לנו לנקוט בידנו, בשעה שאנו עוסקים בפתרון החלומות:

(א) אל תשים לבך למשמעו המדומה של החלום, בין הוא מושכל ובין חסרי-הגיון, בין ברור ובין מבולבל, שכן בשום פנים ואופן אין זה התוכן הלא-מודע שאנו מבקשים (הגבלה סבירה של כלל זה תתבקש להלן);
(ב) הווי מסתפק בהעלאת מוצגי-התחליף לכל יסוד ויסוד שבחלום, אל תהנה בהם, אל תבדוק, אם הם מכילים דבר-מה מתאים, אל תיתן דעתך, כמה הם מרחיקים אותך מיסודי-החלום; (ג) הווי ממתין לראות, עד שהלא-מודע הנסתר, המבוקש, יצוף ויעלה מאליו, ממש כמלה "מזנאקו" שנשכחה בנסיון שתיארנו קודם.

עכשיו אנו גם מבינים, באיזו מידה אין זה חשוב, כמה הרבה או כמה מעט, ובעיקר באיזה שיעור של נאמנות או אי-ודאות אדם זוכר את חלומו. הרי החלום הזכור איננו הדבר עצמו, אלא הוא תחליף מסולף לו, שנועד לסייע לנו להתקרב אל התוכן גופו עליידי העלאת יצירי-תחליף אחרים, להפוך את הלא-מודע שבחלום למודע, הרי שאם זכרונו לא היה נאמן, פירושו של דבר בפשיטות, שהוא סילף תחליף זה סילוף נוסף, שגם הוא אי-אפשר שלא תהא לו סיבה.

יכול אדם לעשות את מלאכת הפתירה בחלומות שלו עצמו, כשם שהוא יכול לעשותה בחלומותיהם של אחרים, בחלומותיו שלו הוא לומד אפילו יותר, והתחליף משכנע יותר, והנה כשאדם מנסה זאת, הוא חש, שדבר-מה מתקומם לעבודתו, אמנם נצוצי-מחשבה עולים בדעתו, אך אין הוא מוכן

לקבל את כולם. מתעוררות השפעות בוחנות ובוררות. על מחשבה אחת הוא אומר: לא, זו אין מקומה לכאן, זו אינה ענין לכאן; על מחשבה אחרת: זו אוילית יותר מדי; על מחשבה שלישית: זו טפלה כולה. וכן אנו רואים, כיצד אדם מחניק בהשגות כאלה את נצנוצי-המחשבה שלו ולבסוף מגרשם, עוד קודם שנתבררו לגמרי. הרי מצד אחד הוא נאחז יותר מדי במוצגי-המוצא. ביסודות-החלום עצמם; ואילו מצד אחר הוא מפריע על-ידי בהירה מסוימת לתוצאותיה של האסוציאציה החפשית. כשאדם אינו פותר את חלומו בעצמו, אלא מניח מלאכה זו לאַחר, אנו נתקלים בעליל בנימוק אחר, שאדם נזקק לו לצורך בהירה אסורה זו. לפעמים האיש אומר לעצמו במקרה זה: לא, מחשבה זו היא בלתי-נעימה יותר מדי. איני רוצה או איני יכול לגלותה.

נראה שהשגות אלה מאיימות לחבל בהצלחת עבודתנו. צריכים אנו להת-גונן מפניהן, ואדם עושה זאת אצל עצמו על-ידי שהוא גומר אומר לא להיכנע להן. ואילו אדם הפותר חלומו של אחר מתגונן מפניהן, על-ידי שהוא מתנה עמו על כלל לא-יעבור, שאין הוא רשאי להעלים שום נצנוץ-מחשבה. גם אם מתעוררת כנגדו אחת מארבע ההשגות: שהיא טפלה מדי, שהיא חסרת-שחר יתר עליהמידה, שאינה ענין לכאן, או שהיא בלתי-נעימה מכדי לגלותה, הלה מביטה לקיים כלל זה, ואחר-כך עלולים אנו להתרעם, כמה רחוק הוא מלקיים דיבורו. תחילה נסביר לעצמנו, שחרף ההבטחה, שהבטחנוהו בתקיפות של בני-סמכא, אין הוא בטוח שהאסוציאציה החפשית תימצא מוצדקת על-ידי תוצאותיה; ואפשר שיעלה בדעתנו לכבוש את לבו קודם-כל לצד העיוני, לתת לו ספרים לקריאה או לשלוח אותו להרצאות, שבעזרתם הוא עשוי ליהפך לחסיד של השקפותינו על האסוציאציה החפשית. אבל נימנע ממשגים אלה בראותנו, כי בנו עצמנו, שבמידת השכנוע שכנו ודאי מותר לנו להיות בטוחים, מתעוררות אותן השגות בקורתיות עצמן על נצנוצי-המחשבה מסוימים, והן מסולקות רק לאחר-מכן, כביכול בערכאה השניה.

תחת להתרעם על מריו של החולם, יכולים אנו לנצל נסיונות אלה כדי ללמוד מהם משהו שחשיבותו עולה ככל שאנו מוכנים לו פחות. אנו מבי-נים, כי מלאכת פתירתם של חלומות מתנהלת נוכח התנגדות המופעלת כלפיה והמשתקפת באותן השגות בקורתיות. התנגדות זו אינה תלויה בוד-אות-אמונתו העיונית של החולם, אנו לומדים אף יותר מזה, אנו מוצאים, שלעולם אין הדין עם השגה בקורתית כזו, אדרבה, המחשבות, שאנו מבק-שים לדכא אותן בדרך זו, מתגלות בלא יוצא מן הכלל כחשובות ביותר, כמכריעות לצורך גילוי של התוכן הלא-מודע, דומה שמחשבה, שמתלווה לה השגה כזו, ראויה ממש לציון מיוחד.

התנגדות זו היא דבר-מה חדש לגמרי, תופעה שמצאנו אותה על סמך הנחותינו — בלי שהיתה כלולה בהן. אין לומר, שגורם חדש זה שבחשבונו הפתיע אותנו הפתעה נעימה דווקא. לבנו כבר אומר לנו, שהוא לא יקל עבודתנו. הוא עלול להשיאנו לנטוש את כל היגיעות, שאנו מתייגעים בענין החלום. הנה דבר כה חסר-חשיבות כמו החלום, וכמה קשיים כרוכים בו במקום טכניקה חלקה! אבל מצד אחר — הרי דווקא קשיים אלה עלולים לגרות אותנו ולעורר בנו השערה שעבודתנו תהיה כדאית. אנו נתקלים בהתנגדויות, כל אימת שאנו רוצים להבקיע לנו דרך מן התחליף, שהוא יסוד-החלום, אל הצד הלא-מודע הנסתר שלו. הרי שרשאים אנו להניח, שמאחורי התחליף מסתתר ודאי דבר-מה רב-משמעות, שאם לא כן, לשם מה הקשיים הללו הבאים לשמור על הנסתר? כשילד אינו רוצה לפתוח את ידו הקמוצה, כדי להראות לנו מה יש בה, ודאי שיש בה דבר-מה אסור, שראוי היה לא להיות לו.

למן הרגע שאנו מבניסים לדיונו את המושג הדינאמי של התנגדות, עלינו גם לזכור, שגורם זה נתון לשינויים כמותיים. מצויות התנגדויות גדולות וקטנות יותר, ואנו נכונים למצוא הבדלים אלה גם בעבודתנו, אולי נדרוש סמוכין בין דבר זה ובין נסיון אחר, שהתנסו בו אנב מלאכת פתירת חלומות. שכן פעמים שאין לנו צורך אלא בנצנוץ-מחשבה אחד או בכמה נצנוצי-מחשבה, כדי שנגיע מיסוד-החלום אל צדו הלא-מודע, ופעמים שנצרכות לשם כך שלשלאות ארוכות של אסוציאציות והתגברות על השגות בקורתיות למכביר. אנו נאמר לעצמנו, שהבדלים אלה קשורים בשיעורים המשתנים של ההתנגדות, ובדאי יהיה הדין עמנו. כשהתנגדות מועטת, מועט גם המרחק מן התחליף אל הלא-מודע; ואילו התנגדות גדולה גוררת סילופים גדולים של הלא-מודע, וממילא צעידה ארוכה אחרת מן התחליף אל המחשבה הלא-מודעת.

אפשר שהגיעה השעה, שניטול חלום וננסה בו את הטכניקה שלנו, כדי לראות אם מתקיימות הציפיות שתלינו בה. אבל איזה חלום נבחר לענין זה? אין אתם יודעים, כמה קשה עלי הכרעה זו, וגם אין אני יכול עדיין להגהיר לכם, כמה טמונים הקשיים. יש מן הסתם חלומות, שבכללם לא נסתלפו הרבה ומוטב היה להתחיל בהם, אבל אילו הם החלומות שנסתלפו פחות מכל? המושכלים ושאנם מבלבלים, שמהם כבר הבאתי לכם שתי דוגמאות? בכך תטעו טעות קשה. הבדיקה מוכיחה, שחלומות אלה נסתלפו במידה גדולה ביותר, ואולם אם אותר על תנאים מיוחדים ואבזר חלום מקרי, קרוב לודאי שתתאכזבו קשות. ייתכן שנצטרך לצייץ שפע כזה של נצנוצי-מחשבה בעקבות יסודות-החלום השונים, עד שלא יעלה בידנו לתגיע לידי סקירה כוללת בעבודתנו. ואם גרשום את החלום ונעמיד את

הרשום כנגד כל המחשבות המתעוררות בעקבותיו, עלולות הללו להצטרף לכמות, העולה פי כמה וכמה על סיפור החלום. נראה לי איפוא, שהדבר המעשי ביותר הוא לבחור לשם אנאליות חלומות קצרים אחדים, שכל אחד מהם יוכל לומר לנו או לאשר לנו משהו, לפחות, דרך זו נקוט בידנו, אם לא יורה לנו הנסיון, היכן נוכל למצוא באמת את החלומות המסולפים אך מעט.

אולם יודע אני עוד אמצעי אחד להקל עלינו, אמצעי שהוא, אגב, מונח קישר לפנינו. במקום להסתער על פתירת חלומות שלמים, הבה נסתפק ביסודות-חלום מבודדים ונראה על-פי דוגמאות אחדות, כיצד הללו מת-בארים על-ידי השימוש בטכניקה שלנו:

(א) אשה אחת סיפרה, כי בילדותה חלמה לעתים קרובות, שאלוהים נושא על ראשו כובע-נייר חד. איך תבינו זאת בלי עזרת החולמת? הרי זה נשמע חסרי-שחר לגמרי. אולם הוא פוסק מלהיות חסרי-שחר, ברגע שהאשה מספרת, כי בילדותה היו שמים על ראשה כובע כזה בשבתה אל השולחן, משום שלא יכלה להימנע מללטוש עין אל צלחותיהם של אחיה, לראות אם לא קיבל אחד מהם מנה גדולה משלה. הכובע צריך היא לשמש כמין תריסי-עיניים. פרט היסטורי זה נמסר, אגב, בלי שום קושי, בגלל יימצא לנו עתה בסיועו של נצנוץ-מחשבה נוסף של החולמת פתרונו של יסוד זה, וממילא של החלום הקצר כולו. "מאחר ששמעתי, שאלוהים הוא יודע-כל ואין נסתר מנגד עיניו, אמרה, "הרי פירושו של החלום יכול להיות רק זה, שאני יודעת הכל ורואה הכל כמו אלוהים, גם אם רוצים למנוע אותי מכך". דוגמה זו אולי פשוטה יותר מדי.

(ב) חולה ספקנית חלמה חלום ארוך, שבו סיפרו לה כמה אנשים על ספרי "הבדיחה" וגמרו עליו את ההלל. אחרי-כך הוזכר בחלום ענין של "תעלה", ואולי ספר אחר, שבו מופיעה תעלה, או איזה דבר אחר הקשור בתעלה... היא אינה יודעת... הדבר היה סתום לגמרי.

ועתה רדאי תהיו נוטים להניח שענין התעלה שבחלום לא יהיה ניתן לפענוח, משום שהוא עצמו אינו מדויק כל כך, אתם צודקים בהשערתכם, שהענין קשה; אבל הוא קשה לא משום שהוא לא-ברור, אלא הוא לא-ברור מטעם אחר, אותו טעם שהוא מקשה גם על פתירת החלום. שום מחשבה לא נצנצה בדעת החולמת בקשר לענין התעלה, וגם אני, כמוכן, לא ידעתי לומר כלום בענין זה. זמן-מה אחרי-כך, למען האמת למחרת היום, סיפרה לי, כי עלה בדעתה משהו, שאולי הוא שייך לענין. היתה זו בדיחה שמישהו סיפר לה: באניה שבין דובר וקאלא משוחח סופר ידוע עם אנגלי, והלה מביא בהקשר-דברים מסוים את האימרה: Du sublime au ridicule il n'y a qu'un pas (רק צעד אחד מן הנאצל למנוחך). הסופר עונה: Oui, le pas de

הרצאה ז': התוכן הגלוי של החלום והמחשבות החבויות שבו Calais (כן, היצוד של קאלא), ורוצה הוא לומר, שבעיניו צרפת היא נהדרת, ואנגליה מגוחכת. אך פא דא קאלא אינו אלא תעלה, היא תעלת לא מאנש, האם אני סבור, שמחשבה זו קשורה באיזה אופן שהוא לחלום? ודאי, אמרתי, באמת היא נותנת את פתרונו של יסוד-החלום המוסלא. או שמא רוצים אתם לפקפק שבדיחה זו כבר היתה קיימת קודם לאותו חלום בדמות הצד הלא-מודע של היסוד "תעלה"? כלום אפשר לכם להניח, כי היא הומצאה לאחר מעשה? נצנוץ-מחשבה זה מעיד על הספק המסתתר אצלה מאחורי התפעלות טרחנית; וההתנגדות היא, כמסתבר, הסיבה המשותפת לשני הדברים: הן לעובדה שהמחשבה צפה ועלתה בהיסוס כה רב, והן לעובדה שיסוד-החלום הנוגע לענין זה נמצא מעומעם כל כך, שימו לב כאן ליחס שבין יסוד-החלום ובין הצד הלא-מודע שלו, הוא כעין פירור של לא-מודע זה, כעין רמיזה לו, בידודו עשאו בלתי-מובן לגמרי.

(ג) חולה אחד חלם בין השאר בתוך חלום ארוך למדי: אל שולחן, שצור-תו מיוחדת, יושבים כמה מבני משפחתו וכי, לענין שולחן זה נקשרת במוחו המחשבה, שראה רהיט שכזה בשעת ביקור אצל משפחה פלוגית. אחרי-כך נמשכות מחשבותיו; באותה משפחה היו יחסים מיוחדים-במינם בין האב ובנו, והוא מוסיף עדי-מהרה, שבעצם גם בינו ובין אביו שרויים יחסים כאלה, הרי שהשולחן הוכנס לחלום כדי לציין הקבלה זו.

חלום זה נהירים היו לו מכבר התנאים הדרושים לפתירת חלומות, ייתכן שאדם אחר לא היה רואה בעין יפה, שענין טפל כמו צורתו של שולחן ייעשה נושא לתקירה, אבל אנוהו באמת איננו רואים שום דבר בחלום כנושא מקרי או חסרי-ענין, ודווקא מהבהרתם של פרטים חסרי-מניע ומעור-טי-חשיבות כל כך אנו מקוים להגיע להבנת הדברים, אולי תתמהו גם על שעבודת-החלום מביעה דווקא בבחירת השולחן את הרעיון: אצלנו הדב-רים הם בדיוק כמו אצלם, אך גם זה יתבאר לכם כשתשמעו, ששמה של אותה משפחה הוא: Tischler [Tisch = שולחן; Tischler = נגר], החולם, שהושיב את בני משפחתו אל שולחן זה, אומר שגם הם "בני טישלר" [בני-נגרים], אגב, שימו לב, איך בשעת גילויים של פתרונות-חלומות כאלה אנו פוגעים בהכרח בכללי שמירת הסוד, בזה נגלה לכם אחד הקשיים שרמותי עליהם קודם כענין בחירת הדוגמאות, בקלות הייתי יכול להמיר דוגמה זו באחרת; אבל קרוב לדאי שהייתי נמנע או מן הפגיעה הזאת בכללי שמירת הסוד רק במחיר פגיעה דומה אחרת במקומה.

נדמה לי, שהגיעה השעה להביא שני מונחים, שמכבר היינו יכולים להשתמש בהם, אנו רוצים לכתוב מה שהחלום מספר בשם התוכן הגלוי של החלום, ולכנות את התוכן הנעלם, שאליו אנו צריכים להגיע על-ידי התחקות על נצנוצי-מחשבה, בשם המחשבות החבויות שבחלום, נעמוד

מין 7
מין 2

חלק שני: החלום

עתה על הזיקות שבין התוכן הגלוי של החלום ובין המחשבות התבוהות, כפי שהן מתגלות בדוגמאות הללו. ייתכנו סוגים שונים מאוד של זיקות כאלה. בדוגמאות (א) ו(ב) היסוד הגלוי הוא גם חלק מן המחשבות התבוהות. אבל רק חלק קטן מהן. מתוך חטיבה נפשית גדולה ומורכבת של המחשבות הלא-מודעות שבחלום הגיע חלק קטן אחד גם אל החלום הגלוי. בצורת פירור ממנו או במקרים אחרים בצורת רמזיה לו, או בצורת אימרה, או בצורת קיצור כבסגנון סלגראפי. מלאכת הפתירה צריכה להשיג לים פירור זה או רמזיה זו ולשבצם בתוך החטיבה השלמה, ודבר זה הצליח הצלחה גאה במיוחד בדוגמה (ב). נמצא, שאחת מדרכי הסילוף, שהיא עבור דת-החלום, היא החלפת דבר בפירור או ברמזיה. בדוגמה (ג) ניכר מלבד זה יחס אחר, שהוא בוהר ובלוט יותר בדוגמאות הבאות:

- (ד) החלום מוציא מאחורי המיטה אשה פלונית, שהוא מכיר אותה. הוא עצמו מוצא פשרו של יסוד-חלום זה עם נצנוץ-המחשבה הראשון. הפירוש הוא: הוא בוחר באותה אשה, הוא מעדיף אותה.
- (ה) אדם אחר חולם, שאחיו שרוי בתוך ארגו. נצנוץ-המחשבה הראשון מחליף את הארגו במסגרת, ונצנוץ-המחשבה השני מעלה מיד את הפתרון: הוא מסתגר.

(ו) החולם עולה אל הר, שממנו ניתן לסקור מראה נרחב ערמאוד. הרי זה נשמע הגיוני למדי, ואולי אין צורך לפתור כאן כלום, אלא רק לברר, באיזה זכרון קשור חלום זה ואיזה מניע עורר אותו כאן, אבל אינכם אלא טועים. מסתבר, שחלום זה טעון פענוח — בדיוק ככל חלום מבלבל אחר. החולם אינו נזכר שום עליות בהרים שהוא עלה בעצמו, אלא הוא מעלה בזכרונו, שאחד ממיועדיו מוציא לאור "סקירה", העוסקת בענין יחסינו לחל" קיי-טבל רחוקים. הרעיון התבוהו הוא איפוא זיהויו של החולם עם "הסקר". אתם מוצאים כאן טיפוס חדש של זיקות בין יסוד-החלום הגלוי והתבוהו. הראשון יותר משהוא סילוף של השני הריזו תיאורו, הצגה פלאסטית, מוחשית בתמונות, שצליל-המלה הוא נקודת-מוצא לה. אמנם דווקא על-ידי כך שוב הגענו לידי סילוף, שכן מכבר שכחנו מתוך איוז המוגה ממשית נולדה המלה ולכן שוב איננו מכירים אותה כשהיא מוחלפת בתמונה. אם תתנו דעתכם, שהחלום הגלוי עיקרו תמונות חזותיות, ורק מיעוטו מחשבות ומלים, הוכלו לשער, כי משמעות מיוחדת נודעת מסוג זה של זיקה לענין יצירת החלום. אתם גם רואים, שבדרך זו אפשר ליצור בחלום הגלוי תמונות-תחליף למחשבות מופשטות מרוכות, תמונות-תחליף שבאמת לא נועדו אלא לשמש את המזנה להסתיר. זוהי הטכניקה של חידת-התמונות שלנו. מנין לתיאורים כאלה רושם השנינות, זוהי שאלה בפני עצמה, שאין לנו צריכים לנגוע בה כאן.

111
112
113
114
115
116
117
118
119
120
121
122
123
124
125
126
127
128
129
130
131
132
133
134
135
136
137
138
139
140
141
142
143
144
145
146
147
148
149
150
151
152
153
154
155
156
157
158
159
160
161
162
163
164
165
166
167
168
169
170
171
172
173
174
175
176
177
178
179
180
181
182
183
184
185
186
187
188
189
190
191
192
193
194
195
196
197
198
199
200

111
112
113
114
115
116
117
118
119
120
121
122
123
124
125
126
127
128
129
130
131
132
133
134
135
136
137
138
139
140
141
142
143
144
145
146
147
148
149
150
151
152
153
154
155
156
157
158
159
160
161
162
163
164
165
166
167
168
169
170
171
172
173
174
175
176
177
178
179
180
181
182
183
184
185
186
187
188
189
190
191
192
193
194
195
196
197
198
199
200

הרצאה ז': התוכן הגלוי של החלום והמחשבות התבוהות שבו על סוג רביעי של זיקה בין היסוד הגלוי והתבוהו עדיין אין אני יכול לדבר, עד שתגיע שעתו בתיאור הטכניקה, אבל גם אז לא יהיה מנין הזיקות שפירטתי לכם שלם, אך הוא יהיה מספיק לצרכינו. ועתה היש בכם העוז להסתכן בפתירתו של חלום שלם? הבה נראה, אם אנו מצוידים כדבעי למשימה זו, לא אבחר, כמובן, באחד החלומות המעוררי פלים ביותר; ובכל זאת אבחר בחלום, שניכרות בו במובהק סגולותיו של חלום.

ובכן: אשה צעירה, הנשואה זה שנים רבות, חלמה: היא יושבת עם בעלה בתיאטרון. אגף אחד של תאי השורות הראשונות ריק כולו, בעלה מספר לה, שאליזה ל' וארוסה ביקשו גם הם ללכת אל התיאטרון, אך קיבלו רק מקומות רעים, שלושה בפלורין וחצי, ואת אלה הרי לא יכלו לקחת. היא עונה, שלפי דעתה לא היה האסון גדול, אילו לקחו אותם.

הדבר הראשון, שהחולמת סיפרה לנו, הוא שהעילה לחלום מרומזת בתכנו הגלוי. בעלה באמת סיפר לה, כי אליזה ל', מכרה בת-גילה בערך, הת-ארסה. החלום היה תגובה על הודעה זו. אנו כבר יודעים, שלגבי חלומות רבים קל להוכיח עילה כזו מן היום הקודם, ושהחולם מוצא לעתים קרובות סמוכין כאלה בלי קושי. החולמת מסרה לנו ידיעות מאותו סוג עצמו גם בענין יסודות אחרים של החלום הגלוי. מנין אותו פרט, שאגף אחד של שורות התאים היה ריק? זהו רמז למעשה שהיה בשבוע הקודם. היא החלי-טה בנפשה ללכת להצגת מחזה מסוים, ולכן הקדימה לקנות כרטיסים, הקדימה עד כדי כך, שהיתה צריכה לשלם מחיר של מכירה מוקדמת, כשבאו אל התיאטרון, נוכחו לדעת, כמה מיותרת היתה דאגתה. לפי שאגף אחד של שורות התאים היה כמעט ריק, לא היו מפסידים כלום, אילו קנו את הכרטיסים ביום ההצגה. בעלה גם לא נמנע מלקנות אותה על מחזות זו. — וענין הפלורין וחצי מנין? מתוך הקשר-דברים אחר לגמרי, שלא היה כרוך כלל בפרשה הקודמת, אבל הוא מרמז לידיעה, שנודעה לה ביום הקודם. גיסתה קיבלה מבעלה 150 פלורינים במתנה, וטיפשה זו אצה מיד אל הצורף והוציאה את הכסף כולו על קניית תכשיט. — מנין ענין השלר שה? על כך אין היא יודעת להשיב כלום, אלא אם כן נהיה מוכנים לקבל את המחשבה המצנצנת לה, שהכלה, אליזה ל', צעירה רק בשלושה חדשים ממנה, האשה הנשואה זה עשר שנים כמעט, ושטות זו, שקונים שלושה כרטיסים לשני אנשים בלבד? על כך אין היא אומרת כלום, ובכלל מסרבת לגלות שום נצנוצי-מחשבה והסברים נוספים.

אך בנצנוצי-המחשבה המעטים שלה סיפקה לנו חומר מרובה כל כך, עד שאפשר לנו לנחש מתוכה את המחשבות התבוהות שבחלום, לא יכולנו שלא לשים לב לעובדה, שבידיעות שמסרה לענין החלום בולטות בכמה מקומות

הגדרות של זמן, שיש בהן כדי להעיד על צד של שיתוף בין החלקים השוריים של חומר זה. היא הקדימה יותר מדי לקנות את כרטיסי-הכניסה לתיאטרון; היא קנתה אותם בחפזן ולכן היתה צריכה לשלם תוספת-מחיר; גיסתה אצה בדומה לכך להביא את כספה אל הצורך. כדי לקנות בו לעצמה תכשיט, משל כאילו היתה מאחרת את המועד. אם נצטרף לענין המודגש כל כך של "ההקדמה היתירה", של "החפזן", את עילת החלום, היינו את הידיעה שהידידה הצעירה ממנה בשלושה חדשים זכתה עכשיו בכל זאת בבעל טוב ואת הבקורת המובעת בנוסחה בניסוח: מעשה-איולת הוא להיחפז כל כך, הרי יעלה לנו כממילא מבנה זה של המחשבות החבויות, שהחלום הגלוי הוא תחליפן המסולף מאוד:

"הן עשיתי מעשה-איולת בחפזוני להינשא! בדוגמת אליזה אני רואה שגם אני הייתי משיגה בעל במועד מאוחר יותר." (החפזן מתואר על-ידי התנהגותה בשעת קניית הכרטיסים ובהתנהגות גיסתה בשעת קניית התכשיט. ההליכה לתיאטרון מופיעה כתחליף לענין הגישואין.) זהו הרעיון העיקרי; ואולי נוכל להמשיך, הגם במידה פחותה של ודאות, משום שהאנאליזה אינה רשאית לוותר במקומות אלה על דברי החולמת: "ובכסף זה הייתי מקבלת אחד שהוא טוב יותר פי מאה?" (150 פלורנים הוא פי מאה מפלורין וחיצי). אילו יוכלנו להעמיד את הנדוניה במקום הכסף, הרי פירוש הדברים היה, שאשה קונה לה בעל בנדוניה; הן התכשיט הן הכרטיסים הרעים יהיו מייצגים לפי זה את הבעל. עוד יותר רצוי היה לנו, אילו דווקא היסוד של "שלושה כרטיסים" היה קשור באיזה אופן שהוא עם גבר, אבל עד כדי כך אין הבנתנו מגעת. לא ניחשנו אלא אחת, שהחלום מביע את זלזול האשה בבעלה ואת צערה על שהקדימה כל כך להינשא.

סברוני, שתוצאה זו של פתירת-חלום ראשונה זו יותר משתשביע אותנו נחת, היא תפתיע ותבלבל אותנו. דברים רבים מדי משתערים כאן עלינו, יותר משאנו יכולים לתפוס עכשיו. אנו כבר רואים, שלא נקצה כל מה שניתן לנו ללמוד מפתרון חלום זה. הבה נמהר איפוא לדלות מתוכו, מה שאנו מכירים בו כקנין-הכרה חדש ובטוח.

ראשית: ראוי לציין, כי ברעיונות החבויים הדגש העיקרי הושם על יסוד החפזן; בחלום הגלוי דווקא הוא אינו בנמצא כלל. אלמלא האנאליזה, לא היינו יכולים לשער, שגורם זה ממלא תפקיד כלשהו. הרי שאפשר, כי בחלום הגלוי ייעדר דווקא העיקר — המרכז של המחשבות הלא-מודעות. שנית: בחלום אנו מוצאים צירוף אוילי, שלושה בפלורין וחיצי; ברעיונות החלום אנו מנחשים את המשפט: היתה זו איולת (להקדים כל כך להינשא). כלום אפשר לדחות את המסקנה, שרעיון זה: "היתה זו איולת" מתואר דווקא על-ידי הכנסת יסוד מופרך לתוך החלום הגלוי? שלישית: עיון

הרצאה ז': התוכן הגלוי של החלום והמחשבות החבויות שבו משווה מלמדנו, שהזיקה בין היסודות הגלויים והחבויים אינה פשוטה, ובשום פנים אינה מסוג זה שיסוד גלוי לעולם יבוא במקום יסוד חבוי. אין זאת אלא שלפנינו קודם-כל זיקה קיבוצית בין שני מחנות, שבתוכם יסוד גלוי אחד יכול לייצג כמה יסודות חבויים, או יסוד חבוי אחד יכול לייצג כמה יסודות גלויים.

ואשר למשמעות החלום ולהתנהגות החולמת כלפיו — גם בענין זה יכיר לים היינו לומר הרבה דברים מפתיעים. האשה אמנם מודה בפתרון, אבל היא תמהה עליו. היא לא ידעה שהיא מזלזלת כל כך בבעלה; היא גם אינה יודעת, מדוע תזלזל בו כל כך. הרי שבענין זה יש עוד דברים הרבה שאינם מובנים. אני באמת סבור, שעדיין אין אנתנו מצוידים כראוי לפתירת חלום, ואנו זקוקים עוד להדרכה ולהכשרה.

הרצאה שמינית

חלומות-ילדים

גבירותי ורבותי! יש לנו הרושם, שהתקדמנו במהירות יתירה, נחזור איפוא על עקבותינו ככרת-דרך. לפני שעשינו את הנסיון האחרון להתגבר בעזרת הטכניקה שלנו על הקושי הכרוך בסילוף-החלום, אמרנו לעצמנו, שמוטב לעקוף קושי זה על-ידי שנטפל רק בחלומות שבהם הסילוף אינו קיים או שהוא מועט ביותר — אם אמנם יש חלומות כאלה. בכך אנו סוטים שוב מתולדות התפתחותה של הכרתנו; שכן באמת נתגלה קיומם של חלומות לא-מסולפים רק לאחר השימוש העקיב בטכניקת הפתירה ולאחר האנאליזה של החלומות המסולפים.

החלומות, שאנו מבקשים, יימצאו לנו אצל ילדים, הם קצרים, ברורים, קשורים ברצף הגיוני, קלים להבנה, אינם משתמעים לשתי פנים, ואף-על-פי-כן הם חלומות בלא שום ספק, אבל אל תחשבו, שכל חלומותיהם של ילדים הם מן הסוג הזה. סילוף החלום מקדים מאוד להופיע בילדים; גר-שמו חלומות של בני 5—8, שכבר היו בהם כל הסימנים של החלומות בגיל מאוחר יותר, אך אם תגבילו את עצמכם לתקופת הגיל הנמשכת מראשית גילוי הפעילות הנפשית הברורה ועד לשנה הרביעית או החמישית, תמצאו סידרה של חלומות, שאפשר להגדירם כאינפאנטיליים, וגם בשנות הילדות המאוחרות יותר אפשר למצוא חלומות אחדים מאותו סוג. ולא עוד, אלא גם אצל מבוגרים יופיעו בתנאים מסוימים חלומות הדומים לגמרי לחלומות האינפאנטיליים הטיפוסיים.